

va-peix, malva-poma, malvar, malva-rosa, malva-sana, V. malva

MALVASIA, del nom de *Malvasia*, forma romànica del de la ciutat grega de *Monembasia*, en la costa SE. de Morea. □ 1.ª doc.: 1403.

«Eus pregam que-ns façats venir vi de *malvesia*» escrivint a Candia (Creta), d'on l'importàvem, a. 1403 (Rubió, *Diplomatari de l'Or. Cat.*, 700). També en JoMartorell, JRoig etc., sempre escrit *malvesia* llavors (com ho fa també Muntaner amb el nom de la ciutat); igual «*malvesia*: vinum creticum», OPou (*ThPu.*, 22); i *malvezia* es pronuncia encara ara en el Priorat (on en fan avui en les vinyes pròpies, Vilella Alta, 1935); mall. *mēlvēziā* Banyalbufar (1964). Potser forma extreta de *malvasia* regressivament, el seu sinònim *marva* (S. xv, *AlcM*), cf. *marseguera* i la forma cast. *masvale* (DECH III, 790a6): en tots dos casos per reacció popular i mercantil contra l'aparença que tenia *malvasia* de ser el mateix que l'it. *malvaglia* 'malvestat, mala qualitat' (*lv > rv* és normal en molts dialectes it. i neogrecs).

MALVAT, -ADA, del ll. vg. MALIFATIUS 'malaurat, desgraciat', compost de MALUS 'dolent' i FATUM 'el destí', amb una evolució semàntica com la soferta per *miserable, dolent* i paraules semblants de molts idiomes; encara que no es pot descartar del tot que vagi existir en llatí vulgar una variant *MALIFATUS, de la qual podria sortir la forma catalana *malvat*, és molt més probable que aquesta es vagi extraure de l'arcaic *malvadz* (conservat en part en la llengua dels trobadors), en el temps en què encara hi havia en català una declinació de dos casos (nominatiu -*ads*, cas complement -*ad*). □ 1.ª doc.: *Malvat* és ja forma general en els escriptors del S. XIII.

El femení *malvada*, i en forma ben adjectiva, ja en Guillem de Cervera, cap a la meitat del segle: «*Malvada* voluntats / non és fesels ni ferma» (*Proverbis*, 76a). No pas rar en Cerverí, i ja comprovat per rima en -at: «-- / e pretz mayns franc de ciutat / que de paratge *malvat* / --- ses vertat, / --- de ric croy fat, / --- de letrat» i altres rims encara (5/55.12); o sigui: 'valuo en més un mer ciutadà, si és de caràcter noble, que no un home de paratge (de la noblesa) però malvat'. Sens dubte en un altre passatge llegim, fora de rima, *ex al malvatz croys fers* (12/68.27) on, donat l'esbull que en això fan els copistes, no podem estar gens segurs que no es tracti d'un cas complement plural: tant pot ser així com complement singular, i en tot cas és forçós esmenar el ms. únic (car Cerverí encara no errava mai en aquest punt), sigui posant *als* si és plural, sigui posant *croy* si és singular (mentre que *fers* de tota manera és correcte segons la frase).

És un mot freqüent, i fins predilecte, de Lluall (no val, és veritat, l'única cita que en dóna *AlcM*, de la part modernitzada del *Blanq*), en el qual es troba a cada pas, i sempre (o quasi sempre?) com verdader adjectiu, de to més aviat emfàtic pertot: «mi<1>ls canta lo gall en la alba, que *malvat* clergue, luxuriós e

avar, en la sgleya», «no poria hom aestmar lo dampnatge qui-s segueix per *malvat* príncep», «inluminat só per divinal spiració, mugut són a devoció --- Si-m volen recobrar mos *malvats* nutriments, qui m'ajudara?», «lo canonge --- per los hòmens lecs, encercava e spiava colpes e torts e *malvats* nutriments ['hàbits perversos']», e costumes, e tot ho escrivia» (*Merav.*, *NCl.* II, 68, 131; *Blanq.* I, 274, 27; II, 109.20). En ell mateix apareix també en femení: «*malvada* fembra e desordenada», *Do. Pu.* (ed. Gili, p. 70). I així en totes les seves obres. I en tota mena de textos: «en aquel mesex temps --- de l'aveniment en carn --- home en mot *malvades* errors de ydolatria caec», *VidesR* (f° 2r2 i passim).

En citarem encara en medievals posteriors, sense que sigui necessari, perquè en aquells segles és mot que s'ensopega a cada pas: «trau exemple de aquell *malvat* Nero», Eiximenis (*Regiment*, *NCl.* XIII, 151.28); «yo diré l'aventura a Galeàs, e cové què aqest cos sia tret d'aqest fossar, e gitat fora la te<r>ra, car la terra és benèyta e sagrada; per què, lo cos del cavaller crestià *malvat*, e fals e desleal, no-y deü romanir», Reixac (*Q.*, 28.17); «cornut e bort, / bastart, *malvat*, / afeminat, / gayol, fembrer / e bagasser, / concubinari / e fornicari, / macip cachat», JRoig (*Spill*, 7677).

A penes es pot dir que aparegui *malvat* substantivat a l'Ed. Mj., car en Muntaner el paper de substantiu potser el fa *superbiosos* en «la tramès sobre aquells *malvats* superbiosos» (§ 43); hi és en StVicentF: «vénen los dimonis e tempten-lo, e li dóna pensaments --- dient --- tenir fort --- senyal, com lo diable vos tempta, que sou luny del *malvat*: los que són dels diables no han temptacions ---» (*Quar.*, 193.165); i encara aquí es tracta del cas excepcional d'«El dolent», l'averser, *li maufer*, per excel·lència. No és fins a l'època de més fonda decadència de la llengua literària, que arriba a produir-se l'especialització en el paper de substantiu (*un malvat*); incomparablement més tard que en castellà i en portuguès.

És un mot patrimonial sobretot de la llengua d'oc i del fr. *mauvais, mauvaise*. En occità antic les dues variants *malvatz, -vaza* (*malvais, -aisa*, només en trobadors de l'extrem Nord), i *malvat, -ada*, són molt antigues i freqüents totes dues, i assegurades per les rimes. Així tenim el cas recte plural *malvatz* (que, per tant, correspon a un oblic singular *malvatz*, fem. *malvaza*) en Daudè de Pradas (Roergue Sud, 1.ª meitat del S. XIV); i hi ha molts testimonis, també, del femení *malvaza, -aisa, malvazament*. Però *malvat, malvada*, figura també assegurat per la rima. «De *malvada* fembra ti gara, / que s'amor es trop amara, / gasta lo cors, merma l'aver», «bona vida, neta e pura, / *malvada* vida lo cors usa», *Sèneca* (Appel, *Chr.*, 110.93, 27); *malvada* rima amb *chantada* en Guiraut Riquier, *malvat* amb *menjat* en el *Breviari d'Amor*; veg. moltes cites en PSW IV, 73.74 i Rayn. en IV, 129 i V, 473; són textos en general llenguadocians, però ja del S. XIII (i en part princ. del XIV). Inútil documentar el francès *mauvais, mauvaise*, si fa no fa constant des dels orígens de la llengua.